

FOAIE

пентрѣ

МШТЕ, ШМЪ ШІ ДІТЕРАТУРЪ.

№. 52.

Luni, 25. Decembrie.

1844.

Terra Baccorum, ДІСТРІКТЪЛ ФЪГЪРАШЪЛЪІ DE АСТЪЗІ.

Ан типографіа дін Брашов есе пре-
към арътасертъм ші алтѣдатъ дін време
дн време дн вросъре: Magazin für Ge-
schichte, Literatur und alle Denk- und
Merkwürdigkeiten Siebenbürgens, 1844,
скоасъ de D. Antonie Кърд, днсоцит де
маі мълдї прїетинї аї патрией ші анъме а-
жътат птерник де D. граф Іосіф Кемонї.
Ан вросъра II. дін том I. ал зисълвї ма-
газін пвълїкъ лъвдатъ граф кѣтева въ-
къдї архивариче днсоците де рефлексїле
сале шї де знеле поте але Длвї А. Кърд.
Ла лобъла зптеїлеа стъ зп документ пре-
към кредет де интерес фоарте маре пен-
тра тодї чїтїторїї поцрїї. Не ачелаш пої
дл тречет дн колоанеле ачестей фої дн-
токма прекъм дн афлѣм пвълїкат дн ма-
газін.

..Ан анъл 1833 примїїѣ еѣ, зїче гра-
фъл історїк, дела D. Іосіф Кїш, вїде-кѣпї-
танъл дін дїстрїктъл Фъгърашълвї копїеа
зней хронїче немдещї, не кареа D. кѣпї-
пан Рот комъндантъл фортъредеї Фъгъ-
рашълвї аѣ дескрїео дін архївъл ачелешан
кѣ тѣна са. Ачеа хронїкъ се днчене кѣ
вросътоареле кѣвїнте: „Augustus Caesar

дптемеїе дн Dacia фортъреаца вългъреа-
скъ Фъгърашъл.“

Ачесте кѣвїнте дін капъл хронїчеї, ка-
ре с'аѣ компїлат кѣм се паре пзмаї дн
веакъл ал XVII саѣ XVIII — DămnezeŃ
щїе дін че ісвоаръ, пѣ пѣтъръ дешента
дн мїне кредїндъ крїтїкъ асвпра ачелешанї,
пентрѣ-кѣ пѣ лесне се поате доведї, кѣ
Ампъратъл Август (адекъ Кайс, Ізлївс
Чесар Октавіанъс пѣскѣт днпїнте де Х.
кѣ 63 анї шї морт ла Нола дн Campania
дн ал 76 ан ал вїедеї сале) ар фї свъ-
жвгат анъме дїстрїктъл Фъгърашълвї де
астъзї шї ар фї зїдїт аколо врео фортъ-
реадъ. — Антр'ачеаа фїндкѣ орї каре
хронїкъ, де шї е лѣкратъ дн тїмърїле
маї нѣфъръ черѣта крїтїкъ, тотъш де
тѣлте орї поате фї кѣ кѣпрїнде знеле тра-
дїцїї стръвекї, каре трек дін гъръ дн гъръ
шї дела стръвзнї ла стрънеподї шї дн
прївїнда зпор датърї пот кѣпрїнде шї з-
неле адевърърї, се дешентъ дн мїне шї
фъръ воїе днтревареа, пѣ кѣтва с'ар лѣ-
теа доведї, кѣнкъ Трансїлванїа де астъл.
саѣ чел пѣцїн дїстрїктъл Фъгърашълвї де
астъл дн тїмърїле челе маї векї. адекъ
маї пїнте де їнкърсеа Romanilor дн Dacia.
аѣ пѣтѣт фї о парте дін ачеа че ера о-
датъ Terra Bulgarorum? Дар дѣпъ о чер-

четаре делънгъ н'ам пѣтѣт дескопері алт
резълтат дн прівінда ачестей днтревьрї,
декът нѣмаї о посівілітате гоалъ шї пе-
демвстратъ. — Днтр'ачеаа фїндкъ посі-
вілітатеа де сіне нѣ траѣе тотдеаъна дн
зртъшї реалїтатеа шї фїндкъ дн історїе
посівілітатеа зпї евінетънт дн прівінда
резълтателор не поате авате адесеорї ла
кѣї рѣтъчїтоаре, днчетаїз а маї черчета,
не воїнд а маї алерга дъпъ о посівілітате,
каре не днтїнса маре а історїей се асеа-
тълъ нѣмаї зпї фїр де паїѣ, каре нѣ
поате дъче не скъпътатъла ла сігъръл дерт
ал адевьрълвї.

Дъпъ рестїмї де 11 ані авїїс авїа
порочїреа де а да дїн днтъмпларе песте
зп докълмент (хрїсов), каре ка шї зп фа-
нар дїн депъртаре днтї лъмінъ де шї слав,
тотъш дестъл де кїар, пентрѣ-ка чеаа че
мі се ведеа маї пайнте къ пѣтїнцъ съ се
адеверезе прїн ачеаста. — Ачест докълмент
свпъ аша:

„Capitulum ecclesie transsylvane. Ad
omnium praesentes insp. notitiam volu-
mus harum serie pervenire. Quod accedens
nostri in presentiam Gallus filius Wydh
de Bord, confessus est coram nobis, retu-
litque taliter: quod licet terram Boje, terre
Zumbuthel (астъзі Сътъвѣта дн дістрї-
ктъл Фъгърашълвї. Bezї хрїсовъл дїн а.
1291 ла Fejér Codex diplom. Tom VI. Vol.
I. pag. 118) conterminam et nunc in ipsa
terra Blaccorum existentem habi-
tam propriis suis, justisque expensis ab ho-
mine Buyul filio Stuje coemerit, juri-
que suo subjectam reddiderit, considerans ta-
men, et animo revolvens suo, qualiter ea-
dem terra a tempore humanam me-
moriam transeunte per majores,

avos, atavosque ipsius Thruh filii Choru
possessa, et a temporibus jam, quibus ipsa
terra Blaccorum, terra Bulgaro-
rum exstitisse fertur ad ipsam ter-
ram Fugros tenta fuerit, prout id dictus
Thruh filius Choru quamplurimorum ho-
minum eloquis adfirmare adnitus fuit. Hinc
ne jurgia temporum in processu enasceren-
tur, fraternae, mutuaeque charitatis, quam
Xtiana eidem svadet religio, affectuctus,
dictam terram Boje, terre Sumbuthel con-
terminam eidem Thruh filio Chorus, accepta
ejus recompensa in pecuniarum solutione,
et refusione, remisit coram nobis presen-
tium testimonio literarum mediante. Anno
Millesimo ducentesimo tricesimo et primo.“*)

(Ачест хрїсов с'аѣ пѣстрат днтр'зп
трансънт ал конвентълвї дела Кълж-Мъ-
пъштър дїн а. 1601.)

Дечї дїн ачест докълмент се кзпоаѣе:

а) Кълкъ „Terra Fugros,“ дістрїктъл
Фъгърашълвї де астъзі, днт ла а. 1231
с'аѣ нѣмїт „terra Blaccorum,“ адекъ пѣ-
тълтъл Ромънілор. (Фъгърашъл шї пе
ла а. 1291 се нѣмїа днкъ тот „Fugros.“
Bezї хрїсовъл дела а. 1291 ла „Fejer Cod.
Dip. I. Tom. VI. Vol. I. pag. 118.)

б) Дпсъ кълкъ ачеастъ „Terra Blac-
corum“ пайнте де 1231 къ маї шълте сѣте
де ані с'аѣ нѣмїт „a tempore humanam
memoriam transeunte, per majores, avos,
atavosque e. c. t. terra bulgarorum,“ с'аѣ чел
пъдїн аѣ фълкът о парте дїн пѣшълтъл че
фъсеце одїноаръ ал Българїлор.**)

*) Чїтїторїял веде, къ ортография оріцінаълвї
с'аѣ пѣстрат шї ашї. Г. Б.

**) Кънд? Нога че о фълкъ ла пѣнтъл ачеста д.
А. К. о вом днтъртълшї алтълдатъ къ ока-
ція кънд не вом да шї пої опїнїа аспїра
Terrae Bulgarorum. Г. Б.

Nămirea de Terra Blaccorum се афлѣ ши маї наинте дн ачел хрисов, пе каре л'аѣ дат рецеле Andrei кавалерилор немдещі дн привинга Бърсеї (Barcia) ла а. 1222 аша: „Item concessimus, quod nullum tributum debeant persolvere, nec populi eorum cum transierint per terram Siculorum, ac per terram Blaccorum.“ —

Прин зрмаре.

1. Дн ачест хрисов дела а. 1222 тревѣ съ се днделеагъ къ „Terra Blaccorum“ дистриктѣл Фъгърашѣлѣ де астъзі.

2. Бърса държитѣ ла а. 1222 кавалерилор немдещі п'аѣ пѣтѣт кѣпринде дн сине ши дистриктѣл Фъгърашѣлѣ де астъзі. (Стаѣ гата а доведі ачеаста ши дн алте докѣменте пѣпѣ акѣта петипѣрите.)

Дн аша пѣмитѣл привилеѣдѣ Андреан ал Сасилор поцприї трансилвані дела анѣл 1224 се афлѣ ши зрмѣтоареа класѣлѣ: „Silvam Blaccorum et Bissenorum cum aquis, usus communes exercendo (Saxones) cum praedictis scilicet Blaccis et Bissenis, eisdem (Saxonibus) contulimus, ut praefata gaudentes libertate, nulli inde servire teneantur.“ Дн зрмареа докѣментѣлѣ дела а. 1231 сѣс читіт сѣпт кѣвинтеле „Silva Blaccorum“ днделег еѣ мѣнциі ши пѣдѣриле дистриктѣлѣ де астъзі ал Фъгърашѣлѣ, іар' пѣ кѣм і се наре лѣі Reschner de praediis. Sibinii 1824, pag. 23, сінгѣр пѣмаї ачеї мѣнциі ши пѣдѣрі, каре деспарт сказѣлѣ Сивіѣлѣ де кѣтрѣ Цара ромѣнеаскѣ, — ши сѣпт кѣвѣнтѣл Blaccorum кред, къ тревѣ а се днделеде прин зрмаре іарѣш пѣмаї Ромѣніі лѣкѣиторі дн „Terra Blaccorum“ де атѣнчі, адекъ дн дистриктѣл Фъгърашѣлѣ де астъзі — ши сѣпт преа аплекат а креде, кѣткъ пре-

кѣм ла а. 1224 дн „Terra Saxonum“ де атѣнчі (кѣчі нѣміреа де Fundus Regius е-сте днтродѣсѣ маї тѣрзіѣ) п'аѣ лѣкѣит Бісені, ашанічі Ромѣні (?), ши аша еѣ дистриктѣл де астъзі ал Фъгърашѣлѣ дн скот къ тотѣл дн кѣпринсѣл ши дн хотарѣле пѣмѣнтѣлѣ сѣсеск де атѣнчі, фѣрѣ тотѣш ка сѣ фіѣ де о пѣрере къ Решнер, каре ла ф. 22 зиче, къ „Terra Blaccorum“ де атѣнчі ши мѣнциі еї ера лѣкѣитѣ ши етѣ-пѣнитѣ нѣмаї де ромѣні рѣтѣчиторі дѣпѣ датина номазилор „a Nomadis tantum circumvagantibus.“

Ачееаш „Terra Fugros“ прин зрмаре дистриктѣл Фъгърашѣлѣ де астъзі маї мѣлте сѣте де ані дннаинте де а. 1231 фѣчеа о парте дн „Terra Bulgarorum“, кѣуї дн хрисовѣл сѣс арѣтат се зиче лимпеде „a tempore humanam memoriam transeunte — — — ipsa terra Blaccorum terra Bulgarorum exstitisse fertur.“ Еѣ дн сѣс поменітѣл докѣмент дела анѣл 1231 ам зп пѣнт сінгѣр дестѣл пентрѣ рѣзимареа аде-вѣрѣлѣ; дечі фіе'мі словод а'мі да пѣререа асѣпра ачестѣі лѣкрѣ днкѣт поате фі ачела къ пѣтинѣ сѣѣ ши адевѣрат, о пѣрере кареа дн міне се пѣскѣсе де мѣлт, дар прекѣм ті се аратѣ, пѣмаї дѣпѣ че вѣзѣіс докѣментѣл дела анѣл 1231 поате принде лок маї сінгѣр.

Есте кѣпоскѣт, къ Александрѣ чел маре сѣвѣжгасе партеа чеа маї маре а Европѣі де атѣнчі. — Дѣпѣ тоартеа лѣі имперіѣл сѣѣ фѣ днпѣрдіт днтре ѣенералі; сѣі ши Трачіа се вені лѣі Лисімах. — Трачіа де атѣнчі дѣпѣ мѣртѣрсіреа лѣі Помпоніѣс Мела кѣприндеа дн сине ши пѣмѣнтѣл провинціилор Romaniei ши а Българіеі, дечі е апроане де адевѣр, кѣткъ

ші провинціале ачелөө, не каре Романіи маї тързіѣ ле нѣмїръ „Dacia,“ аѣ фост маї пайнте пѣрді але Трачіеї шї але Бѣлгаріеї. — Атѣта дѣкъ е шїѣт, кѣмкъ шї Трансїлванїа де аствѣзі с'аѣ нѣмїт одаѣт „Dacia,“ прїи зрмаре е зшор а деслѣшї, кѣм шї пентрѣ че с'аѣ нѣмїт „Terra Vulgarogum“ чел пѣдїи о парте а Трансїлванїеї де аствѣзі шї маї кѣ деосевїре сѣс атїнса Terra Blaccogum (дїстрїктѣл Фѣгѣрашѣлѣ де аствѣзі) кѣ мѣлт дѣпайнте де dompirea Romanilor дѣн Dacia.*)

De алтмїнтрелеа зїдїтаѣ фортѣреаца де аствѣзі а Фѣгѣрашѣлѣ саѣ де аѣ пѣтѣто зїдї Чесарѣл Азгѣст? — ачѣаста пѣ нѣтѣзѣ нїчї а о прѣпѣне, дїи прїчїнѣ кѣ п'ам кѣт де мїк пѣвт дѣн каре сѣт мѣ разѣт.

Trad. Г. Б.

Шїеле пренотїдїї пентрѣ апѣл вїиторїѣ.

Мѣлді дорѣск а кѣпоашѣ маї тїмпѣрїѣ, кам че кѣї ва апѣка Редакѣїеа ачѣстор фїе не апѣл че вїне дѣн прївїнда а лѣцерїї артїколїмор че сѣвт а се тїпѣрї апѣте дѣн Фїеїеа ачѣаста. Іатѣ рѣспѣнсѣл не фаѣт.

Мѣсѣра Редакѣїеї ва фї шї не вїиторїѣ маї мѣлт трѣвїнда пѣвлїкѣлѣ чїтїторїѣ. Трѣвїнѣеле крѣск, гѣстѣл се сѣпїїе трѣпат, прїи зрмаре алѣцереа арѣ сѣт фїе кѣ атѣт маї дѣгрїжїтѣ. — Чѣа маї марѣ грѣвтате не вїне де аколо, кѣ лїтерадїї поѣрїї се дѣдѣилѣкѣ фоарте кѣ аневїе а скрїе ротѣнѣце тот кам дѣпѣ а-

чѣлаш рѣгѣле де стїл. Де ачѣаста пѣ не мїрѣт, кѣчї „стїлѣл е отѣл,“ аѣ зїс мареле Buffon; — дѣр адевѣрѣл есте, кѣ ла пої зрѣкїле Молдаво-Ромѣнїлор пѣ се пот дѣпѣкѣ кѣ лїтѣва кѣт о скрїѣ мѣлді ардѣленї шї маї мѣлді вѣпѣдѣнї; ачѣстора їарѣш лї се паре, кѣ ромѣнїеа чѣлора прѣа есте дѣкѣркѣтѣ кѣ славонїстї векї шї маї проаспѣдї; алдїї їарѣш дїи амѣеле пѣрді се алег ка пѣрїшї шї лѣмѣрїторї шї мѣстрѣ пе редакѣїї кѣ атѣрѣчѣне, кѣчї пѣ се фолосѣск де дрѣптѣл лор де а пѣвлїка нѣмаї че поате фї пѣлѣкѣт ла маїорїтате.

Дїи партене вом прївегїа дѣнтрѣна, ка не кѣт атѣрѣѣ дѣла пої — сѣт пѣ не пердѣт такѣл.

Кѣ мѣлтѣ пѣлѣчере дѣшїїндѣт, кѣ зп кѣлїватор а їсторїеї поастрѣ наѣїонале неаѣ фѣгѣдѣїт дѣшїѣртѣшїреа маї мѣлтор хрїсоаве векї де їнтерѣс їсторїк, не каре ле вом пѣвлїка не рѣнд. — Вом скоате ла лѣмїнѣ не скѣрт шї їсторїеа лїтератѣреї маї мѣлтор наѣїї ѣзропене, — дѣсѣ фѣрѣ бїографїї, не каре ле пѣвлїкѣ Кѣрїѣрѣл де амѣе гѣксе, — пентрѣ ка сѣт ведѣт не че кѣрѣрї аѣ ѣтѣлат алдїї шї дѣн прївїнда ачѣаста. Вом да шї зпеле дїскѣрсѣрї їсторїче шї полїтїче солїде, каре вор кѣпрїнде маї мѣлт їдеї цѣперале, кѣт чер трѣвїнѣеле поастрѣ чѣле адевѣрате, їар пѣ чѣле пѣрѣте. — Дѣкѣ зп рѣспѣнс наїв ла о дѣнтрѣварѣ наївѣ дѣла Сомѣш: Кѣлѣїала Газетеї шї а Фїеїеї не а. 1844 фѣ прѣкѣт араѣт протоколѣле: 4830 фїор. арѣ., дѣнтрѣ каре се сокотѣск: тїпарѣл кѣ хѣртїеа, пѣлѣдїе пощѣлор де фїе-каре ѣсѣмплар шї де скрїсорї, кѣлѣїелїе редакѣїеї кѣ опорареле шї кѣ кѣмпѣратѣл газетелор стрѣїне дѣн деосевїтелїмѣш.а. Ёсѣмпларѣ че се даѣт гратїс шї пагѣвеле че не фак зпїї кѣ пѣ воїѣск а пѣлѣтї дѣпѣ че аѣ стїндѣрїт ѣсѣмпл., кад сѣпт алѣтѣ рѣбрїкѣ.

*) Прѣа дѣвѣдатѣл domn граф Іосїф Кѣменї ва вїневої а ѣрта мїчїмѣї поастрѣ, дакѣ дѣдрѣснїи а не дѣндої прѣа мѣлт де адеверїчѣнеа ачѣстѣї конѣлѣсїї а Домнїеї сале. Дѣпѣ опїнїа Домнѣлѣ граф Бѣлгарїї ар фї фост дѣн провинѣїале дѣла Дѣнѣре кѣпоскѣдїї шї лѣкѣїторї сѣпт нѣмѣле ачѣста кѣ дѣбѣ трѣї ѣсте анї дѣпайнте де Хс., кѣнд пої пѣлѣ акѣт рѣзїмадїї не довезї їсторїче шїам кѣ нѣмѣле Бѣлгарїлор с'аѣ поменїт тързіѣ дѣпѣ Хс. Дѣнтрѣачѣеа пої не пѣстрѣт ачѣастѣ матерїе атѣт де їнтерѣсанѣт пентрѣ алѣдѣатѣ. Г. Б.